

Sygn. akt VI U 909/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Czaplak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 grudnia 2017 r. w S.

sprawy I. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wysokość świadczenia

na skutek odwołania I. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 25 maja 2017 roku znak:(...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zalicza I. S. (1) do przebytych okresów ubezpieczenia – okresów składkowych na potrzeby wyliczenia wysokości emerytury, poczynając od 1 marca 2017 roku, okres zatrudnienia od 1 września 1968 roku do 20 czerwca 1970 roku.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 25 maja 2017 r., po rozpatrzeniu wniosku I. S. (1) z 29 marca 2017 r., odmówił ubezpieczonej doliczenia okresu zatrudnienia od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. w PBRol w C. jako pracownika młodocianego w czasie nauki zawodu w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C.. Organ uznał za niewystarczające zeznania świadków wobec braku jakichkolwiek dokumentów na świadczenie przez ubezpieczoną w tym czasie pracy, w szczególności w postaci umowy o praktyczną naukę zawodu, świadectwa pracy lub wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej.

Z powyższą decyzją nie zgodziła się I. S. (1), która w odwołaniu z 2 czerwca 2017r. wniosła o jej zmianę i doliczenie okresu zatrudnienia od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. w PBRol w C. jako pracownika młodocianego w czasie nauki zawodu w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C.. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, że w spornym okresie była uczennicą (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., a praktyczną naukę zawodu malarza odbywała w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w (...) razy w tygodniu po 8 godzin dziennie. Za pracę tę otrzymywała wynagrodzenie, a zakład pracy odprowadzał składki do ZUS-u w ramach ubezpieczenia grupowego. Powódka wskazała, że dysponuje jedynie świadectwami szkolnymi, ponieważ Archiwum Urzędu Wojewódzkiego w G. odmówiło

jej wydania świadectwa pracy za ten okres, pomimo że jej koleżanka z klasy K. M. (1) dokument taki uzyskała. Powódka na okoliczność przytoczonych twierdzeń powołała świadków – koleżankę z klasy K. M. (1) oraz instruktora praktycznej nauki zawodu J. C. (1).

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację, jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

I. S. (1). z domu Ś., urodziła się (...)

Niesporne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 9 września 2016 r., po rozpatrzeniu wniosku I. S. (1) z 12 lutego 2016 r., przyznał ubezpieczonej emeryturę od 1 lutego 2016 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Na dzień wydania tej decyzji organ rentowy do ustalenia wysokości emerytury uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 12 lat, 8 miesięcy i 1 dnia, a nadto okresy nieskładkowe ograniczone do 1/3 składkowych w wymiarze 4 lat, 2 miesięcy i 21 dni.

Następnie decyzją z 20 września 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z urzędu, po rozpatrzeniu wniosku ubezpieczonej z 12 lutego 2016 r., zgodnie z ustawą z 5 marca 2015 r. przeliczył emeryturę I. S. (1) od 1 lutego 2016 r., tj. od dnia osiągnięcia przez nią wieku emerytalnego.

Niesporne, a nadto dowody – dokumenty w aktach ZUS dot. I. S., plik II.

W dniu 29 marca 2017 r. I. S. (1) złożyła w organie rentowym wniosek o przeliczenie jej emerytury z uwzględnieniem okresu zatrudnienia od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. jako uczeń praktycznej nauki zawodu w toku nauki w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C..

Niesporne, a nadto dowód: wniosek z 29.03.2017 r. - k. 61 plik II akt ZUS.

W okresie od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. I. S. (1) (nosząca wówczas nazwisko: Ś.) uczęszczała do (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., przyuczając się do zawodu malarza. Nauka w szkole trwała 2 lata i ubezpieczona ukończyła ją planowo.

Nauka w tej szkole była nierozzerwalnie związana z koniecznością odbywania praktycznej nauki zawodu. Uczniowie szkoły, w tym I. S. (1), odbywali naukę zawodu w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. jako uczniowie praktycznej nauki zawodu.

W programie nauczania szkoły znajdował się przedmiot „Praktyczna nauka zawodu” i za każdy rok nauki uczeń otrzymywał ocenę z tego przedmiotu. Instruktorem praktycznej nauki zawodu w zakresie malarstwa budowlanego w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. w okresie od 1 stycznia 1966 r. do 31 sierpnia 1972 r. był J. C. (1).

Przez cały okres nauki w szkole I. S. (1) pracowała przez trzy dni w tygodniu w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C., a w pozostałych dniach uczęszczała do szkoły. Za wykonywaną pracę otrzymywała wynagrodzenie. Podjęcie i wykonywanie pracy uwarunkowane było uzyskaniem przez każdego ucznia zaświadczenia lekarskiego, potwierdzającego zdolność do wykonywania pracy na budowie.

Każda grupa uczniów (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. odbywała praktyki na terenie Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. pod nadzorem instruktora. Na koniec każdy uczeń był egzaminowany przez kierownika budowy, który był jednocześnie kierownikiem tych praktyk.

Dowody:

- świadectwo ukończenia (...) dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. Nr 17 z 20.06.1970 r. - k. 3 akt sądowych;
- świadectwo szkolne (...) dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. Nr 19 z 29.06.1969 r. - k. 4 akt sądowych;
- arkusz ocen sprawowania i postępów w nauce ucznia szkoły zawodowej dot. I. Ś. - k. 63-64 akt sądowych;
- świadectwo pracy J. C. (1) z 20.08.1986 r. - k. 44 akt osobowych J. C., a nadto k. 22 plik I akt emerytalnych J. C.;
- zeznania świadka J. C. (1) - k. 137-138 akt sądowych;
- zeznania świadka K. M. (1) - k. 139-140 akt sądowych;
- zeznania I. S. (1) - zapis a-v rozprawy z 28.09.2017 r. oraz protokół - k. 72-73 akt sądowych.

J. C. (1) pracował w charakterze nauczyciela praktycznej nauki zawodu w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. w okresie od 1 stycznia 1966 r. do 31 sierpnia 1972 r.

Następnie zatrudnienie w tym samym charakterze kontynuował w latach 1972-1986 w kolejnych szkołach powstałych na bazie (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., tj. w (...) Szkole Budowlanej w C. od 1 września 1972 r. do 31 sierpnia 1978 r., a nadto w Zespole Szkół Zawodowych w C. od 1 września 1978 r. do czasu uzyskania uprawnień emerytalnych.

Co najmniej do 1977 r. ww. placówki nie posiadały własnych warsztatów, stąd zajęcia praktyczne uczniów odbywały się bezpośrednio na budowach.

Dowód:

- świadectwo pracy J. C. (1) z 20.08.1986 r. - k. 44 akt osobowych J. C., a nadto k. 22 plik I akt emerytalnych J. C.;
- wniosek o przyznanie dodatku specjalnego dla J. C. z 16.06.1976 r. - k. 13 akt osobowych dot. J. C.;
- wniosek o przyznanie dodatku za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia - k. 16 akt osobowych J. C..

Akta osobowo-płacowe za okres zatrudnienia I. S. (1) w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. za lata 1968-1970 w czasie praktycznej nauki zawodu nie zachowały się.

W zachowanych dokumentach archiwalnych (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., których dysponentem jest Zespół Szkół Nr (...) w C. zachował się w oryginale jedynie arkusz ocen dotyczący uczennicy I. Ś..

Dowody:

- pismo (...) Urzędu Wojewódzkiego w G. z 30.06.2017 r. - k. 43 akt sądowych;
- pismo Zespołu Szkół Nr (...) w C. z 14.07.2017 r. - k. 62 akt sądowych.

W okresie od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. uczennicą (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., przyuczającą się do zawodu malarza budowlanego była K. M. (1) (ówcześnie nosząca nazwisko: H.). Uczęszczała ona do tej samej klasy, co I. S. (1).

W dniu 22 maja 2002 r. K. M. (1) uzyskała z (...) Urzędu Wojewódzkiego w G. zaświadczenie, że w okresie od 1 września 1968r. do 20 czerwca 1970 r. była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C., a ostatnio pracowała na stanowisku ucznia w zawodzie malarza budowlanego w pełnym wymiarze czasu pracy.

W dniu 19 maja 2006 r. K. M. (1) uzyskała z Zespołu Szkół Nr (...) w C. zaświadczenie, potwierdzające że była uczennicą (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C..

W dniu 9 czerwca 2006 r. K. M. (1) uzyskała z Zakładu (...) Urzędu Wojewódzkiego w G. zaświadczenie, że w okresie od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C., a ostatnio pracowała na stanowisku ucznia w zawodzie malarza budowlanego w pełnym wymiarze czasu pracy. Zaświadczenie wystawiono na podstawie akt osobowych nr 1286/70.

Na podstawie tych dokumentów oraz zeznań świadków, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. doliczył K. M. (1) okres od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. jako okres składkowy i przeliczył przysługującą jej ówczęśnie rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Następnie okres ten został uwzględniony K. M. (1) na potrzeby ustalenia prawa do emerytury.

Dowody:

- świadectwo ukończenia (...) dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. Nr 4 z 20.06.1970 r.
- k. 39 plik akt rentowych dot. K. M.;
- zaświadczenie z 22.05.2002 r. - k. 49 plik akt rentowych dot. K. M.;
- zaświadczenie z 9.06.2006 r. - k. 55 plik akt rentowych dot. K. M.;
- decyzja ZUS z 31.01.2007 r. o przeliczeniu renty - k. 132-133 plik akt rentowych dot. K. M.;
- raport ustalenia uprawnień do świadczenia - k. 16-17 plik akt emerytalnych dot. K. M.;
- decyzja ZUS z 4.09.2008 r. o przyznaniu emerytury - k. 22 plik akt emerytalnych dot. K. M.;
- świadectwo szkolne (...) dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. Nr 4 z 21.06.1969 r. - koperta załącznik do k. 66 akt sądowych;
- arkusz ocen sprawowania i postępów w nauce ucznia szkoły zawodowej dot. K. Humin, k. koperta załącznik do k. 66 akt sądowych;
- zaświadczenie z 19.05.2006 r. - koperta załącznik do k. 66 akt sądowych;
- zeznania świadek K. M. (1) - k. 139-140 akt sądowych;

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisów art. 109 ust. 1-3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm. - dalej jako ustawa emerytalna) na wniosek emeryta lub rencisty wysokość emerytury określonej w art. 53 oraz renty ulega ponownemu ustaleniu na zasadach określonych w art. 110-113. Jeżeli w wyniku ponownego ustalenia emerytura lub renta jest niższa, świadczenie przysługuje w

dotychczasowej wysokości. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do emerytury obliczonej zgodnie z art. 24a ust. 5 i art. 54a.

W myśl przepisu art. 112 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, jeżeli emeryt lub rencista zgłosi wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia przez doliczenie nieuwzględnionych dotychczas w wymiarze świadczenia okresów składkowych lub nieskładkowych, kwotę przysługującego świadczenia zwiększa się doliczając:

1) do kwoty emerytury, o której mowa w art. 53, lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy:

a) po 1,3 % podstawy wymiaru, ustalonej w wyniku waloryzacji, za każdy rok okresów składkowych, o których mowa w art. 6,

b) po 0,7 % podstawy wymiaru, ustalonej w wyniku waloryzacji, za każdy rok okresów nieskładkowych, o których mowa w art. 7;

2) do kwoty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy oraz do kwoty renty rodzinnej część wzrostu, o którym mowa w pkt 1, ustaloną przy zastosowaniu wskaźnika procentowego, określonego odpowiednio w art. 62 ust. 2 lub w art. 73 ust. 1.

Przy obliczaniu wzrostu, o którym mowa w ust. 1, okresy składkowe i nieskładkowe ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Ponowne ustalenie prawa do świadczeń przez doliczenie stażu pracy polega więc na tym, że kwotę przysługującego świadczenia zwiększa się, doliczając do kwoty otrzymywanej dotychczas emerytury lub renty stosowny procent podstawy wymiaru ustalonej w wyniku waloryzacji, odpowiednio za każdy rok okresów składkowych lub nieskładkowych (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., sygn. akt II UK 27/05).

Przepis art. 6 ust. 2 pkt 3 cytowanej ustawy określa nadto, że okresem składkowym jest okres zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 roku.

Zatrudnianie młodocianych przed wskazaną powyżej datą odbywało się na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie prac młodocianych i kobiet (Dz.U. Nr 65, poz. 36),
- art. 117 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz.U. Nr 53, poz. 468),
- dekretu z dnia 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy (Dz.U. Nr 41, poz. 311),
- ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. Nr 45. poz. 226).

Zgodnie z przepisem jej art. 1, za młodociane uważało się osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 roku życia. Stosownie z kolei do art. 3 ust.1 ustawy, młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Przy czym - na podstawie art. 9 ust.1 ustawy o nauce zawodu - zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na

piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego.

Zgodnie zaś z jednoznacznym w tym zakresie przepisem art. 10 ustawy o nauce zawodu, okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy należy traktować jako okresy zatrudnienia.

W art. 7 ust. 1 ustawy zamieszczono upoważnienie dla Rady Ministrów do wydania szczegółowych przepisów o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i wstępnym stażu pracy. Upoważnienie to zostało przez Radę Ministrów zrealizowane poprzez wydanie, w dniu 26 września 1958 roku uchwały nr 364 w sprawie zatrudniania młodocianych w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy i odbycia wstępnego stażu (M.P. z 1958r., nr 78, poz. 453). W § 11 ust. 1 i 2 te same uchwały wskazano, iż młodociany ma obowiązek złożenia egzaminu, jeśli kończy a) odbywanie wstępnego stażu pracy, b) naukę zawodu, natomiast nie ma obowiązku go składać, jeśli tylko przyuczał się do określonej pracy. W ustępie 3 wyjaśniono też, że egzamin przeprowadza komisja kwalifikacyjna.

Z wyżej przytoczonych regulacji bezspornie wynika, że w latach objętych niniejszym procesem w Polsce istniało szkolnictwo zawodowe, w ramach którego młodociani zdobywali wykształcenie zawodowe, pozostając w stosunku prawnym typu administracyjnego ze swoją szkołą. Jednocześnie – jeśli chodzi o odbywanie tzw. praktyk zawodowych – istniały dwie możliwości.

Po pierwsze, uczniowie mogli odbywać tzw. praktyczną naukę zawodu w jakimś zakładzie pracy, lecz jako uczniowie za wykonywaną pracę, co do zasady, nie otrzymywali wynagrodzenia, a ich czas pracy nie podlegał rygorom przewidzianym dla pracowników. Powyższe odbywało się w formie praktyk zawodowych i zajęć praktycznych i przebiegało według wydanego wcześniej harmonogramu. W takich też przypadkach to szkoła, a nie uczeń, zawierała z zakładem pracy „umowę o praktyczną naukę zawodu”. Między uczniem a zakładem pracy nie istniał wówczas żaden stosunek prawny.

Po drugie jednak, równie częste były sytuacje, w której umowy dotyczące tzw. praktyk, polegających na nauce zawodu, były zawierane przez zakłady pracy z osobami młodocianymi (uczniami) i ich przedstawicielami ustawowymi. Umowy te, będące umowami o naukę zawodu, powodowały nawiązanie między tymi podmiotami (zakładem, w którym były odbywane praktyki i uczniem) stosunku pracy, odrębnego od stosunku administracyjnego łączącego ucznia ze szkołą. Tylko więc okresy owej drugiej nauki zawodu (przeprowadzanej na podstawie konkretnej umowy) mogą być obecnie zaliczane do stażu ubezpieczeniowego jako okresy składkowe, bowiem tylko one są okresami zatrudnienia.

Zatem, okresem składkowym, w rozumieniu przepisu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej - w świetle analizowanych wyżej przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. - jest okres zatrudnienia wykonywanego na podstawie indywidualnej umowy między zakładem pracy, a szkolącym się młodocianym, a więc nie jest takim okresem okres praktyki odbywanej w zakładzie pracy na podstawie umowy zawartej między szkołą, a zakładem pracy.

Od powyższego odróżnić należy wynikający z programu nauczania w szkole obowiązek praktycznej nauki zawodu, który nie mieścił się nigdy w pojęciu zatrudnienia, zaś praktyki zawodowe organizowane w zakładach pracy - stosownie do programu nauki - odbywały się na podstawie umów między szkołą, a zakładem pracy, nie istniał więc żaden stosunek prawny między uczniem, a zakładem pracy.

Odnosząc się już do treści zaskarżonej decyzji, w pierwszej kolejności należy wskazać, iż postępowanie w sprawach emerytalnych jest dwuetapowe. Przed organem rentowym sprawa emerytalna ma charakter administracyjno-prawny, a w postępowaniu stosuje się przepisy k.p.a. Organ rentowy ma ograniczoną swobodę prowadzenia postępowania dowodowego. Na etapie postępowania odwoławczego sprawa o emeryturę staje się sprawą cywilną, a tym samym do jej rozpoznania należy stosować przepisy k.p.c. Podstawowym celem tego postępowania jest rozstrzygnięcie sprawy po dostatecznym, wszechstronnym wyjaśnieniu okoliczności spornych. Według normy przepisu art. 473 k.p.c., w postępowaniu przed sądem nie stosuje się żadnych ograniczeń dowodowych. Wynika z tego, iż każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które sąd uzna za pożądane i celowe. Sąd nie jest związany środkami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi (zob. uchwała Sądy Najwyższego z 21 września 1984 r., sygn.

akt III UZP 48/84; wyrok Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 1999 r., sygn. akt II UKN 549/1998; wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 1996 r., sygn. akt II URN 3/95).

Zgodnie z przepisem art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Należy mieć na uwadze, że swobodna ocena dowodów dokonywana jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 1999 r., sygn. akt II UKN 685/98).

W niniejszym postępowaniu pod rozwagę sądu poddana została ocena prawidłowości decyzji z 25 maja 2017 r., którą organ rentowy odmówił I. S. (1) zaliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresu od 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r., będącego okresem zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. w charakterze ucznia przyuczającego się do zawodu malarza. W sytuacji, gdy organ rentowy zakwestionował twierdzenia ubezpieczonej oraz przedstawione przez nią dowody, rzeczą sądu było przeprowadzenie dodatkowych dowodów i ustalenie na podstawie tak uzupełnionego materiału dowodowego, czy ubezpieczona rzeczywiście podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pracy w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. we wskazanym wyżej okresie.

W ramach postępowania dowodowego sąd dopuścił dowód z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych ubezpieczonej, dokumentów przedłożonych przez ubezpieczoną (świadcstwo szkolne, świadectwo ukończenia (...)), a przede wszystkim z dokumentów pozyskanych w toku postępowania, w szczególności z arkuszy ocen (...) dot. I. S. (uprzednio Ś.) oraz świadek K. M. (uprzednio H.), świadectw szkolnych K. M., zaświadczeń uzyskanych przez świadek K. M. w 2002 r. i w 2006 r., a potwierdzających fakt jej zatrudnienia w latach 1968-1970 w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. w charakterze ucznia przyuczającego się do zawodu malarza, a pomocniczo z dokumentów zawartych w aktach osobowych świadka J. C. (świadcstwo pracy, pisma w sprawie dodatków dla nauczyciela z 1976 r. i z 1977 r.). Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też sąd ocenił je jako wiarygodne.

Walent wiarygodności przyznał także zeznaniom ubezpieczonej I. S. (1). Sąd miał przy tym na uwadze, że zeznania samej ubezpieczonej, osoby najbardziej zainteresowanej pozytywnym rozstrzygnięciem niniejszej sprawy, mogły być choćby z tego powodu uznane za mało wiarygodne. Dostrzegł jednakże, iż znalazły one pełne potwierdzenie nie tylko w zeznaniach przesłuchiwanej jako świadek K. M. (1), jej koleżanki szkolnej, ale także w zeznaniach świadka J. C. (1), który w spornym okresie był nauczyciela praktycznej nauki zawodu w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C.. Oceniając zeznania świadków sąd miał na względzie, że są osobami obcymi dla ubezpieczonej i nie mieli żadnego interesu w tym by nieprawdziwie zeznawać na korzyść I. S. (1), narażając się jednocześnie na odpowiedzialność karną.

Nadto oceniając zeznania ubezpieczonej oraz świadków, sąd brał też pod uwagę i tę okoliczność, że osoby te zeznawały na temat zdarzeń sprzed ponad 45 lat, stąd mogły dokładnie nie pamiętać wszystkich okoliczności związanych z zasadami na jakich odbywała się nauka zawodu. Dlatego na wiarygodność zeznań ubezpieczonej oraz świadek K. M. (1) i świadka J. C. (1) nie wpływa okoliczność, że odmiennie wskazywali oni na wymiar czasu pracy (8 godzin wg ubezpieczonej i K. M., 6 godzin wg J. C.) oraz liczbę dni praktyk (J. C. – 2-3 razy w tygodniu, ubezpieczona i K. M. – 3 dni w tygodniu).

Świadek K. M. (1) wskazała, że w latach 1968-1970 była uczennicą (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., przyuczającą się do zawodu malarza budowlanego i uczęszczała do jednej klasy z I. S. (1) (ówcześnie Ś.). Świadek wskazała, że w tym czasie system kształcenia wyglądał następująco: uczniowie trzy razy w tygodniu po 8 godzin odbywali praktyki zawodowe w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. pod nadzorem majstra, a w pozostałe dni mieli zajęcia w szkole. Świadek wskazała, że w czasie

praktyk uczniowie malowali hale i pomieszczenia, ponieważ uczyli się w zawodzie malarza. Musieli legitymować się zaświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy na budowie. Świadek wskazała, że za wykonaną pracę uczniowie otrzymywali wynagrodzenie, a na koniec nauki przeprowadzany był przez kierownika budowy, który był też kierownikiem praktyk, egzamin i ocena z niego wpisywana była do świadectwa szkolnego.

Świadek J. C. (1) wskazał, że w spornym okresie był nauczycielem praktycznej nauki zawodu – uczył malarstwa budowlanego w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., a I. S. (1) (ówcześnie Ś.) była jego uczennicą. Świadek wskazał, że nauka zawodu odbywała się w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. przy ul. (...) oraz na terenie budów w całym powiecie (...). Świadek wskazał, że w tym czasie system kształcenia uczniów obejmował praktyki zawodowe, które odbywały się 2-3 razy w tygodniu po 6 godzin. Świadek potwierdził, że uczniowie musieli legitymować się zaświadczeniem lekarskim o zdolności do pracy na budowie, ponieważ wykonywali normalną pracę fizyczną, przy czym jako nauczyciel starał się zadania dobierać adekwatnie do płci. Wskazał, że po każdym dniu pracy uczniowie byli oceniani. Świadek J. C. (1) wskazał, że I. S. (1) uczyła się i pracowała na takich samych zasadach, jak pozostali uczniowie (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C..

Ubezpieczona I. S. (1) wskazała, że naukę w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. podjęła od razu po ukończeniu szkoły podstawowej. Opisując system kształcenia w szkole zawodowej, wskazała, że uczniowie trzy razy w tygodniu po 8 godzin odbywali praktyki zawodowe w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C., a przez 3 dni w tygodniu mieli zajęcia w szkole. Ubezpieczona wskazała, że do pracy jeździła w grupie z innymi uczniami, a nauczyciel J. C. (1) przebywał z nimi na budowach, gdzie miał nad nimi nadzór. Ubezpieczona zeznała, że za odbywane praktyki zawodowe otrzymywała wynagrodzenie w kwocie 500 zł.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków, albowiem uzupełniają się one wzajemnie, są logicznie spójne i korespondują z zeznaniami ubezpieczonej.

Mając powyższe na względzie, sąd uznał, że skoro ubezpieczona i K. M. (1) uczyły się w tej samej szkole i w tej samej klasie, podlegały one tym samym regułom odbywania praktycznej nauki zawodu.

Przechodząc dalej sąd wskazuje, że okoliczność odbywania w spornym okresie przez ubezpieczoną praktycznej nauki zawodu w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C. – na podstawie art. 231 k.p.c. – można także wywnioskować z innych ustalonych w sprawie faktów.

Bezspornym jest bowiem, że w dniu 1 września 1968 r. I. S. (1) rozpoczęła 2-letnią naukę w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C.. Potwierdza to świadectwo szkolne Nr 19 z 29.06.1969 r. (k. 4 akt sprawy). Okoliczność ukończenia ww. szkoły potwierdza z kolei świadectwo ukończenia (...) szkoły zawodowej Nr (...) z 20.06.1970 r. (k. 3 akt sprawy). Z kolei na podstawie zeznań świadek K. M. i ubezpieczonej sąd ustalił, że uczniowie tej szkoły odbywali praktyki zawodowe przez 3 dni w tygodniu, otrzymując stosowne wynagrodzenie.

Uwadze sądu nie uszło, że ze spornego okresu nie zachowały się żadne dokumenty z akt osobowych Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. dotyczące I. S. (1). Ubezpieczona dysponowała jedynie szczątkowymi dokumentami potwierdzającymi fakt pobierania nauki w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C.. Mimo tego sąd dał wiarę złożonym przez ubezpieczoną wyjaśnieniom.

Odwołując się do zasad logicznego rozumowania oraz uwzględniając zasady wiedzy i doświadczenia życiowego, sąd uznał, że I. S. (1), aby ukończyć z wynikiem pozytywnym szkołę zawodową musiała odbyć praktyczną naukę zawodu w przepisanej zakładzie pracy. Brak dokumentacji w tym zakresie w aktach osobowych ubezpieczonej nie niweczy jej prawa do powoływania się na tę okoliczność.

W tym miejscu należy odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt I UK 256/15, stwierdził, że niesporządzenie pisemnej umowy o naukę zawodu nie przesądza o niemożliwości zakwalifikowania spornej pracy jako okresu składkowego z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17

grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Decydujące jest bowiem w tym wypadku ustalenie, czy wnioskodawca faktycznie wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy. W ocenie Sądu Najwyższego przedstawiony punkt widzenia skłania do odrzucenia poglądu polegającego na przyjęciu, że wykazanie okresu składkowego z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej możliwe jest tylko w razie przedstawienia dokumentów potwierdzających fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczania do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę. Zdaniem Sądu Najwyższego wskazane orzecznictwo nie uwzględnia odmiennych kategorii. Czym innym jest bowiem forma czynności prawnej, zmaterializowana w dokumencie potwierdzającym zawarcie umowy o pracę (umowy o naukę zawodu), a czym innym skuteczność zobowiązania w świetle prawa ubezpieczeń społecznych. O ile pierwsza kwestia ma wyłącznie wymiar dowodowy, o tyle druga, stanowi punkt wyjścia do określenia sytuacji prawnej ubezpieczonego. Oznacza to, że nieprzedstawienie przez ubezpieczonego dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy w celu nauki zawodu samoistnie nie przesądza o jej nieistnieniu. Co najwyżej może stanowić argument przemawiający za uznaniem, że strony nie realizowały określonej więzi prawnej. Nie jest jednak tak, że w ramach odtwarzania faktów miarodajnych dla rozstrzygnięcia niemożliwe jest przyjęcie, że młodocianego z zakładem pracy łączyła umowa o pracę (mimo że nie posiada on dokumentu potwierdzającego jej zawarcie, czy też umowy o naukę zawodu nigdy nie sporządzono na piśmie).

W świetle powyższego wskazać należy, że wprawdzie ubezpieczona nie przedłożyła pisemnej umowy o naukę zawodu, jednakże wszechstronna analiza okoliczności faktycznych oraz zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, iż w czasie nauki w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. faktycznie odbywała praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy, o której mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy.

Ponadto nie sposób było nie dostrzec, że świadek K. M. (1), która także nie legitymuje się umową o naukę zawodu, czy świadectwem pracy z Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C., na podstawie innych dokumentów – zaświadczenia (...) Urzędu Wojewódzkiego w G. z 22 maja 2002 r. (potwierdzającego, że w okresie od dnia 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C., a ostatnio pracowała na stanowisku ucznia w zawodzie malarza budowlanego w pełnym wymiarze czasu pracy), zaświadczenia Zespołu Szkół Nr (...) w C. z 19 maja 2006 r. (potwierdzającego, że była uczennicą (...) Szkoły Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C.) oraz zaświadczenia Zakładu (...) Urzędu Wojewódzkiego w G. z 9 czerwca 2006 r. (potwierdzającego, że w okresie od dnia 1 września 1968 r. do 20 czerwca 1970 r. była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Budownictwa Rolniczego w C., a ostatnio pracowała na stanowisku ucznia w zawodzie malarza budowlanego w pełnym wymiarze czasu pracy; zaświadczenie wystawiono na podstawie akt osobowych nr 1286/70) – legitymuje się okresem ubezpieczenia z okresu pobierania nauki w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących Przedsiębiorstwa Budownictwa Rolniczego w C. (organ rentowy uznał jej okres tej nauki za okres składkowy). Zdaniem Sądu, skoro ubezpieczona także uczęszczała do tej samej szkoły, wykonywała te same czynności w trakcie praktyk zawodowych, to sporny okres także należało wliczyć także i do jej okresu ubezpieczenia jako okres składkowy.

Wzmacniając argumentację w powyższym zakresie, sąd wskazuje dodatkowo, że praktyczna nauka zawodu była obowiązkiem we wszystkich tzw. szkołach przyzakładowych. Zgodnie z § 10 rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 14 lutego 1959 r. w sprawie dokształcania oraz kontroli nauki zawodu młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy (Dz.U. Nr 17, poz. 99), wydanego na podstawie art. 12 ust. 4, 7 i 9 oraz art. 24 ust. 3 wspomnianej już ustawy z dnia 2 lipca 1958 r., wynikało, że warunkiem przyjęcia do zasadniczej szkoły zawodowej dla pracujących młodocianego podlegającego obowiązkowi dokształcania jest przedłożenie zaświadczenia zakładu pracy stwierdzającego, że młodociany jest zatrudniony lub będzie zatrudniony w ciągu najbliższych 6 miesięcy. Oznacza to, że w obowiązującym w spornym okresie stanie prawnym nie można było uczyć się w zasadniczej szkole zawodowej dla

pracujących bez jednoczesnego pozostawania w zatrudnieniu (na zależność tę trafnie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 16 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa 891/13).

Mając na uwadze powyższe, sąd uznał, że w okolicznościach ustalonego stanu faktycznego nie ma wątpliwości, iż stosunek łączący ubezpieczoną z Przedsiębiorstwem Budownictwa Rolniczego w C. był stosunkiem pracy – nauki zawodu, a nie stosunkiem administracyjnym. Tym samym ubezpieczona w spornym okresie była nie tylko uczniem, lecz także pracownikiem. Co za tym idzie, koniecznym stało się dokonanie zmiany zaskarżonej decyzji w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., w sposób opisany w sentencji wyroku.

Sąd zważył, że przeliczanie świadczeń zasadniczo odbywa się na wniosek osoby zainteresowanej (art. 109 i art. 112 ustawy emerytalnej), a skoro tak, to prawo do przeliczenia przyznano od pierwszego dnia miesiąca, w którym został zgłoszony wniosek o jego przeliczenie wraz z dokumentami w oparciu, o które możliwe było dokonanie takiego przeliczenia (art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej).